

ECOLOGISCHE BEGRIPPEN

Agrarisch natuurbeheer

Agrarisch natuurbeheer betreft natuurbeheer dat door landbouwers op hun percelen wordt uitgevoerd. De productie van gewassen blijft hierbij de hoofdfunctie van de percelen, doch houdt de landbouwer bij zijn werkzaamheden rekening met de natuurlijke rijkdom aan soorten. Hiervoor krijgt de landbouwer een vergoeding van de Vlaamse overheid (cfr. www.vlm.be).

De belangrijkste aandachtspunten bij agrarisch natuurbeheer zijn: milieukwaliteit (minder mest, minder bestrijdingsmiddelen, latere maaidata), ruimtelijke samenhang op bedrijfsniveau, landschappelijke aanpak,...

Autochtoon

Oorspronkelijk inheems

Bedrijfstijd

De tijd die verstrijkt tussen de bosverjonging (bv. aanplant) en de eindkap van de volgroeide boom. Afhankelijk van de boomsoort en de gewenste afmetingen van de bomen, varieert de bedrijfstijd van tientallen tot soms honderden jaren. Hoe sneller de bomen groeien en hoe kleiner de gewenste afmetingen, hoe korter de bedrijfstijd is.

Beheer

Het functioneren en de samenstelling van ecosystemen wordt bepaald door menselijke ingrepen of het ontbreken ervan. Het beheer zet de kruitlijnen uit waarbinnen natuurlijke processen kunnen optreden en bepaald het voorkomen van soorten in gebieden, waarop het beheer van toepassing is. Er bestaan echter geen algemeen geldende, vaststaande beheerregels. Er zijn namelijk diverse factoren waarmee rekening gehouden dient te worden, nl. de schaal waarin de ecologische processen zich afspelen, de abiotische omstandigheden, de tijdschaal van de te verwachten evoluties,...

De beheerder beschikt in wezen slechts over een vrij beperkt aantal mogelijkheden:

- het spontaan laten evolueren van de natuur (vb. nulbeheer),
- het stopzetten van successie (vb. maaibeheer in graslanden),
- successie tijdelijk verder laten zetten om vervolgens in te grijpen en terug te keren naar een vroeger stadium (vb. plagbeheer op heide),
- het reguleren van de dynamiek zodat meerdere fasen van successie naast elkaar voorkomen (vb. gefaseerd hakbeheer).

Begrazing

Begrazing is een vorm van beheer, dat bovendien een natuurlijk proces is. Begrazing stuurt bovendien min of meer de invloed van de andere processen. Volgende vormen van begrazing worden beschouwd:

	Omschrijving	Minimumvereisten	Graasdruk	Sturing
jaarrondbegrazing	<ul style="list-style-type: none"> - de grazers verblijven het gehele jaar in dezelfde groepsstructuur binnen een terrein - er wordt geen aanvullend beheer gevoerd 	<ul style="list-style-type: none"> - eigen dieren - relatief groot gebied - groep van 5 dieren 	laag	nauwelijks
seizoenbegrazing	<ul style="list-style-type: none"> - de grazers verblijven vrijwel het gehele vegetatie seizoen binnen een raster - groot nadeel: begrazingseffect van winterbegrazing mist - graasseizoen wordt meer en meer ingekort (cfr. stootbegrazing) 	dieren van landbouwers	gericht op gewenste doel	mogelijk
winterbegrazing	<ul style="list-style-type: none"> - winterbegrazing doorbreekt gemakkelijk vergrassing/verziltting - in monotone graslanden zorgt winterbegrazing voor veranderingen in soortensamenstelling en structuur van grasmat - tredschade (niet te erg kan positief zijn) en wintervraat heeft een sterk 'verschralend effect' - vbn. van winterbegrazing: <ul style="list-style-type: none"> - van struikheide → verjonging van heide - in bossen op zandgrond → doorbreken van dominantie bochtige smele 	<ul style="list-style-type: none"> opruimen van weinig smakelijke verruigert (rietgras, liesgras, struisgras, veldrus, duinniet) 		
stootbegrazing	<ul style="list-style-type: none"> - op korte termijn geheel de vegetatie opruimen - interessant voor ontwikkeling of behoud zeer schrale milieus (kalkgraslanden, grazige heide) - dieren moeten gedwongen worden om alles op te eten 	<ul style="list-style-type: none"> enkel runderen en schapen zijn geschikt, paarden niet 	groot (alles weg)	
nabeweidning	<ul style="list-style-type: none"> - vorm van stootbegrazing van een hooiweide - toemaat in de nazomer/herfst afgrazen - tegen eind de herfst moet de biomassa op zijn - belangrijke opmerking: indien men bloemrijke hooilanden op natte bodem wil, mag de nabeweidning niet te lang duren 	<ul style="list-style-type: none"> - aantal grazers is eerder hoog 		

De volgende grazers worden veelal ingezet:

	Kenmerken	Welke rassen?
Runderen	<ul style="list-style-type: none"> - de grazers bij uitstek, ze grazen niet selectief - veel bulketen van een goede kwaliteit → grazen in het gehele terrein - 'schillen' komt slechts beperkt (zacht hout als Wilg, Populier en Es) voor - makkelijk houdbaar en weinig dieren nodig, die makkelijk 'uit te lenen' zijn bij bvb. landbouwers - goede economische afzet 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Holsteintype</i>: niet geschikt voor jaarrondbegrazing, enkel eiwitrijk gras - <i>Witblauw, Zwartbont oud type, Westvlaams Rood, Oostvlaams roodbont</i>: sterker en meer geschikt voor begrazing in natuur, afhankelijk van de wijze van houden, niet geschikt voor jaarrondbegrazing - <i>Franse vleesrassen</i>: gewend aan eiwitarme graslanden, geschikt voor begrazing in natuur, temperamentvol, goede economische waarde - <i>Heckrond</i>: bulldozer-effect, relatief tere dieren en nauwelijks handelbaar, inzet af te raden in kleine Vlaamse natuurreservaten - <i>Britse runderrassen</i>: overleven op eiwitarme dieet, winterhardheid - <i>Galloway</i>: zelfredzaam, kalveren zelf zonder problemen, laat geslachtsrijp, goede moederzorg, ziektebestendig, bereiken hoge leeftijd, weinig stressgevoelig, goede kudde-eigenschappen, erg winterhard, weinig kieskeurig voor voedselbronnen, hoornloos - handelbaar
Paarden	<ul style="list-style-type: none"> - zeer selectieve grazers - zeer typische intensief begraasde 'homerange-vlekken' met geconcentreerde latrines waar absoluut niet gegeten wordt - kwalitatief minderwaardig voedsel - meer eten om aan hun energiebehoeften te voldoen → makkelijk jaarrond te krijgen - sommige rassen winterhard - 'bosonvriendelijk' → zeer frequent 'schillen' - uitgesproken kuddedieren - vergen meer onderhoud (per individu) 	<ul style="list-style-type: none"> - minder verschillen tussen de rassen, eerder tussen individuen - <i>Fjord, IJslandse pony, Haflinger</i> en <i>Shetlandpony</i> - <i>Konik</i>: schilt meer en vreet aan houtige gewassen

Ezels	<ul style="list-style-type: none"> - erg weinig voedsel nodig - steppedieren → gevoelig aan natte terreinen - onderdak tijdens winterhalfjaar noodzakelijk - weinig onderhoud, wel hoeven regelmatig bijwerken - gerichte distelvraat 	
Schappen	<ul style="list-style-type: none"> - zeer selectieve grazers - plekken met 'lekker' gras jaarrond kort → begrazingspatroon met zwart-wit situaties (<i>mozaieklandschappen</i>) - best in te zetten bij vorm van stootbegrazing - grazen makkelijk op steile hellingen (kalkgraslanden, dijken) - veel verzorging nodig - ziekte leidt vaak tot dood, bij natte terreinen vaak leverbot en rotkreupel - veel dieren nodig - rasters zeer duur en veel onderhoud - afharder aangepast aan specifieke situatie - twee generaties schappen, vooraleer optimale kudde 	<ul style="list-style-type: none"> - veel verschillen tussen de rassen - <i>Texel</i> en <i>Suffolk</i>: te productiegericht, niet inzetbaar in natuurbeheer - goede resultaten met: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Veluws</i>, <i>Kempisch</i>, <i>Schoonebeker</i>, <i>Gotland</i>: geschikt voor heide, eten makkelijk bomen - <i>Houtland/Ardeens</i> ras: geschikt voor heide, eten makkelijk bomen, voordeel: inheems ras - <i>Mergellandschaap</i>: eet ruw en houtig materiaal - <i>Hybridean/Soay</i>: sober, weinig onderhoud
Geiten	<ul style="list-style-type: none"> - snoeien - weinig gebruikt in natuurbeheer - enkel te gebruiken bij stootbegrazing voor opruim lastig struikgewas (vb. bramen) - ontsnappen gemakkelijk --< stevig raster is duur - schuilhok essentieel 	over eventuele verschillen tussen rassen is weinig gekend

Beschoeien

Het bekleden van oevers met materialen zoals beton, hout, plastic enz. teneinde de stabiliteit van de oever te verhogen.

Biodiversiteit

In de conferentie van Rio (1992) werd biodiversiteit omschreven als 'de verscheidenheid van levende organismen van allerlei afkomst met inbegrip van terrestrische, mariene en andere aquatische ecosystemen en de ecologische complexen waarvan ze deel uit maken. Dit omvat de diversiteit van soorten, de diversiteit tussen soorten en de diversiteit van ecosystemen'.

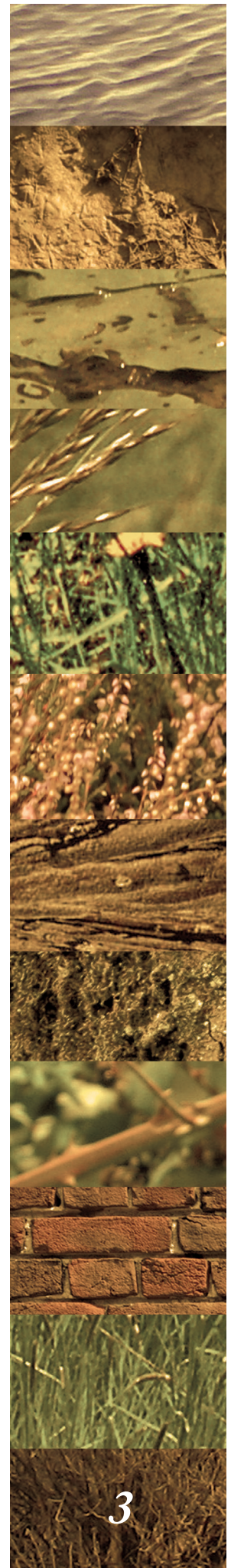
De eenvoudigste maat voor biodiversiteit is het aantal soorten of de soortenrijkdom. Om een juiste maat van biodiversiteit te verkrijgen dient rekening gehouden worden met ondermeer 'hoe algemeen een soort is', 'het aantal individuen van een soort', 'de diversiteit aan ecosystemen', ... en dienen dus ook in rekening gebracht te worden. Een ander aspect betreft de genetische diversiteit of de variatie aan genen binnen een soort. Soorten met een grote genetische diversiteit zullen zich namelijk makelijker aanpassen aan veranderingen in hun leefmilieu.

Biotoop

De ruimtelijke eenheid met specifieke abiotische kenmerken die voor de vegetatiebepalend is en homogeen is ten aanzien van de vegetatie wordt beschouwd als een ecotoop. Een habitat omvat het leefgebied van één soort en bestaat dus uit één of meerdere ecotopen waar de soort zijn levensfuncties kan uitoefenen. Een biotoop betreft het gebied dat een bepaalde levensgemeenschap inneemt. Een biotoop wordt echter in hoofdzaak bepaald voor één organisme.

Bodemerosie

Proces waarbij bodemdeeltjes losgemaakt en verplaatst worden door de inwerking van water, ijs en wind of bewerking van de bodem. De mate waarin bodemerosie optreedt, is afhankelijk van een aantal factoren, zoals reliëf, bodemtype, bodemstructuur en aan- of afwezigheid van vegetatie.

Bodemverdichting

Bodemverdichting kan optreden bij het betreden van een terrein met zware machines en is afhankelijk van de aard van de bodem en de vochttoestand van de bodem. Bodemverdichting houdt een vernauwing van het volume van de poriën tussen de gronddeeltjes. De bodem verliest zo (deels) zijn opnamecapaciteit. Bodemverdichting resulteert zo in een slechte(re) luchtvoorziening en een wijziging van de grondwatertafelstand met mogelijks overstromingen en erosie tot gevolg. De ontwikkeling van het bodemleven wordt zo geremd.

Bloter

Speciale maaimachine waarbij het de maaihoogte gemakkelijk kan ingesteld worden.

Climaxgemeenschap

Leefgemeenschap die ontstaat als relatief stabiele eindgemeenschap na successie. In Vlaamse context zijn bosgemeenschappen op de meeste locaties de climaxgemeenschappen, tenzij waar bosvorming niet mogelijk is.

Corridor

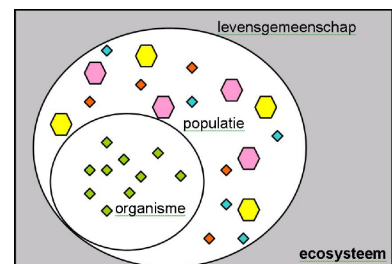
Verbindingsroute of verbindende structuur voor soorten die zich verplaatsen.

Draagkracht

Elke soort stelt eisen aan zijn leefomgeving. Denk hierbij aan de benodigde ruimte, beschikbaarheid van voedsel en schuilplaatsen. Een habitatplek (plek leefgebied) van een soort kan slechts voor een bepaald aantal individuen aan die eisen voldoen. Dit maximum aantal noemen we de draagkracht van een leefgebied.

Ecosysteem

Een ecosysteem omvat het geheel van de levensgemeenschap, de relaties met het abiotische milieu en de relaties binnen de levensgemeenschap zelf. (Zie ook 'Levensgemeenschap', 'Organisme' en 'Populatie')

Ecotoop

(Zie 'Biotoop')

Feromoon

Geurstof met een hormonale aantrekkingskracht tot potentiële partners.

Gefaseerd ruimen van een waterloop

Ruiming van de waterloop in fasen waarbij steeds een deel ongemoeid gelaten wordt, dat dan in een volgende fase geruimd wordt.

Grootvee-eenheid

(afgekort GVE) Komt overeen met een melkkoe van 550kg met een melkproductie van 4000kg met 4% vet. Alle andere dieren kunnen in grootvee-eenheden uitgedrukt worden. Zo komen drie volwassen schapen overeen met een GVE. De GVE is een begrip uit de landbouw dat duidelijke vergelijkingen van beweidings- of begrazingsdichtheden mogelijk maakt.

GVE

(Zie 'Grootvee-eenheid')

Habitat

Leefgebied voor een soort. (Zie ook 'Biotop')

(Historisch) permanent grasland

Een halfnatuurlijke vegetatie bestaande uit grasland gekenmerkt door het langdurig grondgebruik als grasweide, hooiland of wisselweide met ofwel cultuurhistorische waarde, ofwel een soortenrijke vegetatie van kruiden en grassoorten waarbij het milieu gekenmerkt wordt door de aanwezigheid van sloten, greppels, poelen, uitgesproken microreliëf, bronnen of kwelzones. Het Natuurdecreet verwijst in Bijlage I indicatief naar de karteringseenheden van de Biologische Waarderingskaart.

Permanent grasland volgens Natuurdecreet: cultuurgrond die minimum vier jaar ononderbroken grasland is.

Hoofdsleutels milieukwaliteit

Biodiversiteit en de gezondheid en de veerkracht van een ecosysteem geven de kwaliteit van een ecosysteem weer. Deze worden bepaald door een aantal belangrijke factoren, de zogenaamde hoofdsleutels voor milieukwaliteit:

- tijd: cruciaal voor de vestiging en ontwikkeling van alle levensgemeenschappen. De ontwikkeling van een ecosysteem is een dynamisch proces in tijd en ruimte.
- oppervlakte van een gebied: is bepalend voor het aantal verschillende biotopen, de hoeveelheid soorten en het aantal individuen per soort. Spontane, natuurlijke processen vinden enkel plaats bij een zekere oppervlakte.
- kwaliteit van de aanwezige leefgebieden: wordt bepaald door de natuurlijke uitgangssituatie van het gebied, de omgevingsinvloeden en een gericht beheer.
- afstand tussen de gebieden.

Indicatorsoort

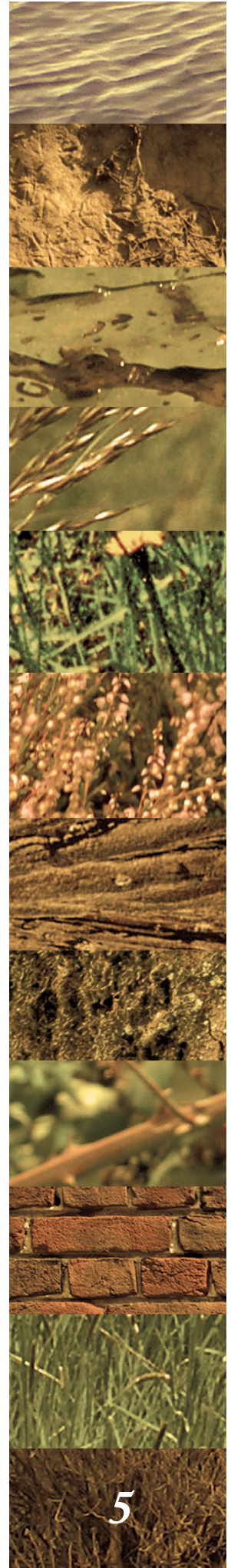
Een plantensoort die specifieke standplaatscondities vereist is gevoelig voor veranderingen ervan. Indicatororganismen zijn dan ook organismen die een aanwijzing zijn van veranderingen in hun leefomgeving. Zo zullen bepaalde organismen onder invloed van specifieke veranderingen verdwijnen, toenemen en/of een afwijkende groei vertonen. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen kwaliteitsindicatoren (of kenmerkende soorten) en vervuilingindicatoren. De aanwezigheid van kwaliteitsindicatoren wijst op een goede kwaliteit van het ecosysteem. Over de afwezigheid ervan kan de oorzaak echter niet eenduidig gesteld worden. Vervuilingindicatoren wijzen erop dat er iets verkeerd zit in het ecosysteem. Bij het gebruik van indicatorsoorten voor de beoordeling van de toestand van het milieu, dienen er zoveel mogelijk soorten als basis beschouwd worden. Het ontbreken van slechts één of enkele soorten resulteert namelijk niet in een eenduidig beeld over de oorzaak.

Integraal waterbeheer

Het Integraal Waterbeheer omvat de onderlinge afstemming en gecombineerde aanpak van het beheer van het volledige watersysteem (de waterhoeveelheden, de waterkwaliteit en het leven in en om het water). Het betreft waterbeheer waarbij rekening gehouden wordt met de verschillende functies en gebruiken van het watersysteem en die van de omgeving.

Invasieve soort

Soorten kunnen, om diverse redenen, door de mens in (voor hun) nieuwe gebieden ingevoerd worden. Veelal overleven deze soorten niet of kunnen ze zich er niet voortplanten of verbreiden. Een aantal soorten slaagt er echter wel in om een blijvende populatie op te bouwen. Bovendien hebben enkele van deze soorten een negatieve invloed op het ecosysteem waar ze voorkomen of zorgen ze er voor economische schade. In dit geval spreekt men van pestsoorten of invasieve soorten. In veel gevallen verdringen ze inheemse planten en kunnen ze leiden tot het uitsterven ervan.

Invertebraat

Ongewerveld dier, onder meer insecten, spinnen, wormen,...

Kroonlaag

De kruin (toppen) van hogere bomen.

Kwel

Het verschijnsel waarbij water uit de ondergrond verspreid aan de oppervlakte treedt als gevolg van drukverschillen.

Levensgemeenschap

Het geheel van populaties van soorten die samen voorkomen en elkaar onderling beïnvloeden. (Zie ook 'Organisme', 'Populatie' en 'Ecosysteem')

Lokale populatie

De grootte van een lokale populatie wordt enerzijds bepaald door de draagkracht van het gebied anderzijds, door factoren zoals ziekte, aanwezigheid van predatoren en toevallige aantalfuctuaties. Kleinere populaties zijn gevoeliger voor lokaal uitsterven ten gevolge van allerlei toevalsfactoren.

Mesofiel

Op matig vochtige plaatsen groeiend

Mesotroof

Matig voedselrijk

Metapopulaties

Worden gevormd door een netwerk van kleinere leefgebieden waartussen uitwisseling kan optreden. Dergelijke populaties zijn beter bestand tegen lokaal uitsterven omdat ze kunnen uitwijken naar andere hiermee verbonden leefgebieden of vanuit andere populaties opnieuw kunnen herkoloniseren. De levensvatbaarheid van de metapopulatie is, behalve van de omvang en kwaliteit van het leefgebied, afhankelijk van de configuratie van de habitatplekken en de weerstand van het landschap tussen de habitatplekken. Wanneer een populatie door verbinden is versterkt tot het niveau van een minimaal levensvatbare (meta)populatie of sleutelpopulatie, is de kans op uitsterven als gevolg van toevalsprocessen (droogte, extreme natheid, ziekte) tot een aanvaardbaar niveau teruggebracht.

Microklimaat

Het microklimaat is het klimaat dat voorkomt over een beperkte oppervlakte en onder invloed staat van het bodemoppervlak en de vegetatie. Het microklimaat wordt bepaald door de hoeveelheid directe zonnestraling (in sterke mate), windwerking (in belangrijke mate) en relatieve vochtigheid en dampspanning (in mindere mate). Het microklimaat is sterk bepalend voor het voorkomen van plant- en diersoorten.

Mycoflora

Schimmels

Mycorrhiza

Mutualisme (samenwerking met voordeel voor beiden) tussen schimmels en planten; schimmels leven hierbij samen met de wortels van planten. De schimmel vergemakkelijkt de opname van water en mineralen; organische voedingsstoffen door de plant geproduceerd komen deels ten goede aan de schimmel.

Natuurtype

In opdracht van het Ministerie van de Vlaamse gemeenschap werden door het INBO rapporten met de natuurtypologie voor Vlaanderen opgemaakt. De in Vlaanderen voorkomende biotopen worden er in 12 rapporten onderverdeeld en beschreven. De rapporten omvatten de volgende natuurtypen: waterlopen, stilstaande wateren, moerassen, pioniersmilieus, graslanden, heiden en landduinen, ruigten en zomen, struwelen en mantels, bossen, kustduinen, slik en schor en cultuur- en landbouwmilieus.

Natuurverbinding

In Vlaanderen komen natuurgebieden vaak verspreid als (kleine) eilanden voor. Hierdoor zijn deze natuurgebieden voor veel planten- en diersoorten ongeschikt als leefgebied. Natuurverbindingen vormen hier een oplossing, gezien zij de leefgebieden van soorten via landschappelijke corridors verbinden. Deze landschappelijke corridors dienen geschikt te zijn voor planten en dieren, zodat uitwisseling tussen populaties mogelijk is. De natuurverbindingen bestaan in hoofdzaak uit open ruimten met een aantal ecologische kwaliteiten (voornamelijk kleine landschapselementen). In deze natuurverbindingsgebieden is de natuurfunctie veelal ondergeschikt aan andere functies. Natuurverbindingen worden op provinciaal niveau geselecteerd in de provinciale ruimtelijke structuurplannen.

Netwerkpopulaties

(Zie 'Metapopulaties')

Nitrofiel

Stikstofminnend

Oligotroof

Voedselarm

Omvorming en onderhoud

Een gebied waar de natuurwaarden nog ontwikkeld moeten worden vraagt een geheel andere aanpak dan een gebied waar de natuurwaarden reeds goed ontwikkeld zijn. In het eerste geval spreekt men van een omvormingbeheer. Het te beheren terrein voldoet niet aan de gewenste criteria of de potenties van het terrein en het beheer is er gericht op het bijsturen of herstellen van die situatie.

Vanaf de gewenste situatie tot stand gekomen is, wordt het beheer erop gericht om deze situatie te behouden (= onderhoudbeheer). Er wordt in dit geval gestreeft naar (relatieve) stabiliteit.

Omvormingbeheer = verandering Onderhoudbeheer = in stand houden
--

Organisme

Een organisme is een individu van dier- of plantensoorten. Individuen van een zelfde soort groeperen zich tot een populatie. (Zie ook 'Ecosysteem', 'Levensgemeenschap', 'Populatie')

Overstaander

Boom behorend tot een vorige generatie bomen die is achtergebleven nadat de andere bomen (hakhout) zijn gekapt. Of: opgaande bomen die in een haag behouden worden.

Pionier, pionierorganisme, pioniergemeenschap

Organisme of leefgemeenschap dat als eerste een substraat koloniseert en er ontwikkelt.

Populatie

Populaties van verschillende soorten die onderling met elkaar in relatie staan binnen eenzelfde gebied vormen een levensgemeenschap. (Zie ook 'Ecosysteem', 'Levensgemeenschap', 'Organisme')

Procesbeheer – patroonbeheer

Procesbeheer staat voor het spontaan laten spelen van natuurlijke processen, al dan niet na een inleidende ingreep. Deze natuurlijke processen slaan zowel op de abiotische als de biotische processen.

Bij een patroonbeheer richt men het beheer specifiek op elk afzonderlijk perceel in functie van een gewenst natuurstype. Hierbij worden dus voor alle door de mens uitgevoerde handelingen in het natuurbeheer duidelijke doelstellingen voor een duidelijk begrensde terrein geformuleerd.

Refugium

Uitwijkplaats waar een soort zijn heil zoekt wanneer de kwaliteit van het omliggende leefgebied sterk achteruitgaat en ongeschikt wordt.

Rode lijst

Overzicht per soortengroep (hogere planten, amfibieën, enz.) van de status van elke soort in een gebied (vb. Rode lijst waterwantsen Vlaanderen). De status geeft aan welke soorten uitgestorven in Vlaanderen, met uitsterven bedreigd, bedreigd, kwetsbaar, zeldzaam en momenteel niet bedreigd zijn. Deze status is afgeleid uit de combinatie van de actuele zeldzaamheid en de mate van voor- of achteruitgang.

Rode lijst-soort

Soort die op de betreffende Rode lijst als status uitgestorven in Vlaanderen, met uitsterven bedreigd, bedreigd of kwetsbaar heeft.

Saprotroof

Voedingstoffen worden opgenomen door vertering van dode biomassa, vb. zwammen die leven van dood hout. 'Opruimers'.

Stand still principe

Een basisbeginsel van het Natuurdecreet dat stelt dat de natuur in Vlaanderen noch kwalitatief noch kwantitatief achteruit mag gaan.

Standvogel

Is een vogelsoort waarvan (vrijwel) alle individuen in (of zeer dicht bij) het broedgebied blijven overwinteren. Ze weten dus slechte omstandigheden (onder andere voedselgebrek) het hoofd te bieden.

Stuwwatertafel

Tijdelijke grondwatertafel als gevolg van een onderliggende minder doorlatende bodemlaag.

Successie

Met successie wordt het natuurlijke proces waarbij de soortensamenstelling van een levensgemeenschap verandert en zo de levensgemeenschap geleidelijk aan overgaat in een andere. Dit proces start bij een pioniersecosysteem en eindigt bij een climaxecosysteem. Een pioniersecosysteem omvat een levensgemeenschap dat als eerste ontstaat op een onbegroeid terrein. Dit natuurlijke proces heet de primaire successie. Bij de laatste fase van successie wordt een constante soortensamenstelling, de climaxecosysteem, bereikt. In de onderstaande tabel wordt het verschil tussen beide verduidelijkt door enkele typische biotische en abiotische kenmerken.

Pioniersecosysteem	Climaxecosysteem
sterk wisselende abiotische factoren	gematigde abiotische factoren
vaak humusarme bodem	een humusrijke bodem
een kleine diversiteit aan soorten	een grote diversiteit aan soorten
een eenvoudig voedselweb	een ingewikkeld voedselweb
weinig gespecialiseerde nissen	sterk gespecialiseerde nissen
een geringe biomassa	een grote biomassa
de productie is groter dan de afbraak	de productie is gelijk aan de afbraak
de kringlopen zijn open	de kringlopen zijn gesloten

Symbiose

Het verschijnsel dat twee organismen van een verschillende soort leven op of in elkaar tot wederzijds voordeel (mutualisme), bijvoorbeeld korstmossen.

Symbiont

Soort die aan symbiose doet.

Uitloggen

Uitspoelen van bepaalde stoffen.

Uitwendig en inwendig beheer

Een gebied vormt geen entiteit op zich, maar staat onder invloed van de omliggende gebieden (externe bedreigingen). Bij het beheer van een natuurgebied dienen de uitwendige factoren die het gebied beïnvloeden in rekening gebracht worden. Bij een uitwendig beheer vrijwaart men het gebied van verstoringen van buitenaf. De nefaste invloeden van buitenaf worden maw. tegengegaan. Met een inwendig beheer wordt het beheer op het terrein zelf bedoeld. Veelal heeft het inwendig beheer het tegengaan van ongewenste successie als doel.

Urbane groenstructuur

Urbane groenstructuur omvat het stedelijk groen dat een belangrijke functie heeft op het vlak van landschap en beeld, cultuurhistorie, ecologie en gebruik. De urbane groenstructuur vormt een groen raamwerk dat de stad of gemeente mee structureert.

Verbreiding

Verbreiding in ruimte of dispersie omvat de verplaatsing van dieren, zaden, wortelstokken, planten, ..., waarbij (nieuwe) gebieden worden bereikt en eventueel ingenomen. Het betreft een belangrijk proces dat immigratie en emigratie bepaalt en waarbij uitwisseling van individuen tussen populaties optreedt. Populaties waartussen van tijd tot tijd dispersie optreedt worden beschouwd als metapopulaties. Verbreiding is in hoofdzaak van belang voor soorten van tijdelijke, onstabiele of versnipperde habitats als vorm van overlevingsstrategie, maar is ook voordelig voor relatief homogene, stabiele milieus. (Zie ook 'Metapopulaties')

Verdroging

Verdroging is de verzamelterm voor de effecten die optreden ten gevolge van menselijke verstoringen van de watercyclus, het waterlopenstelsel en de waterhuishouding van de bodem. Deze effecten omvatten ondermeer een watertekort (grondwaterstanddaling, afname kweldruk, afname seizoensvariatie), veranderingen in hydrologie of waterkringloop van een gebied (afname seizoensvariatie) en veranderingen van de chemische kenmerken van water en bodem (afname kweldruk, gebiedsvreemd water, toename voedselrijkdom, oxidatieprocessen).

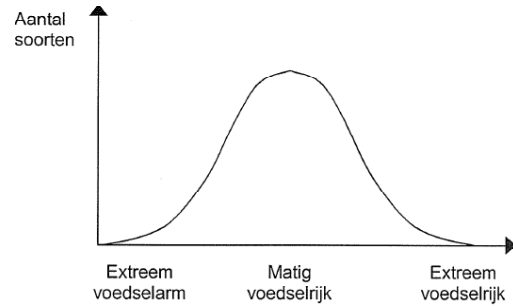
Vermesting

Vermesting betreft het proces waarbij extra voedingsstoffen beschikbaar wordt en dit door aanvoer via ondermeer lucht, hemel-, oppervlakte- en grondwater. De hoeveelheid aan voedingsstoffen dat beschikbaar is, is bepalend voor de

soortensamenstelling van een levensgemeenschap. Plantensoorten verschillen namelijk onderling in de hoeveelheid voedingsstoffen die ze vereisen. Soorten die aangepast zijn aan voedselarme (psammofiele soorten) en matig voedselrijke omstandigheden lijden het sterkst onder vermesting. Doch vormt vermesting ook een probleem voor soorten die aangepast zijn aan voedselrijke omstandigheden (nitrofiële soorten). In de onderstaande grafiek wordt de soortenrijkdom uitgezet ten aanzien van de voedselrijkdom.

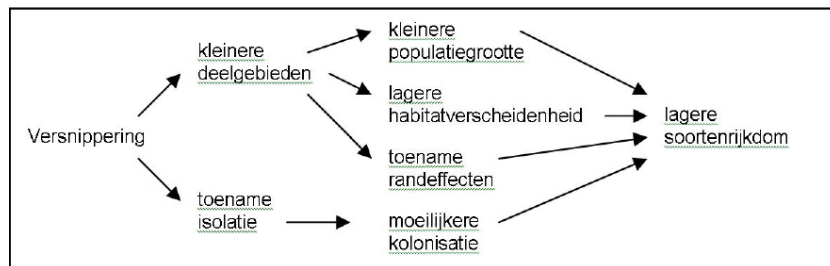

Verschraling

Verminderen van de hoeveelheid beschikbare voedingsstoffen, met name stikstof (N), fosfaat (P) en kalium (K). Hierdoor wordt de plantengroei minder fors en minder competitief.

Versnippering

De aanleg van diverse infrastructures (wegen, industrie, woonzones, ...) heeft als gevolg dat de beschikbare oppervlakte voor natuur verkleind en de overgebleven ruimten versnipperd is. Bij de versnippering van een gebied, ontstaan meerdere kleine deelgebieden, die minder samenhangend en van elkaar geïsoleerd zijn. Bovendien verhoogd de invloed van het randgebied op het leefgebied.

Vervilting

Proces van het gesloten worden van de graszode door strooiselophoping en platliggende grassen. Er ontstaat een dik pakket afgestorven biomassa. Er ontstaat een gebrek aan licht en lucht op de bodem en kieming van zaden wordt er belemmerd.

Verzuring

Veel processen zijn afhankelijk van de zuurtegraad. Zo wordt de activiteit van bodemorganismen bepaald door de zuurtegraad. Deze staan in een levensgemeenschap in voor de afbraak van planten- en dierenresten en het vrijmaken van voedingsstoffen. De opname van voedingsstoffen door planten verloopt eveneens moeilijker bij een zuurdere bodem. Ook de abiotische kenmerken wijzigen door de verzuring van de bodem. Zo wordt de oplosbaarheid van metalen verhoogd en kunnen deze concentraties aannemen die giftig zijn voor diverse soorten.